

รายลึก! ไวรัสตับอักเสบ

รศ.นพ.ทวีศักดิ์ แทนวันดี

ภาควิชาอายุรศาสตร์

Faculty of Medicine Siriraj Hospital

คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

เป็นเรื่องปกติสำหรับผู้ติดเชื้อไวรัสตับอักเสบเรื้อรัง จะไม่มีอาการผิดปกติ จนกว่าจะเกิดตับแข็งระยะท้าย หรือเกิดภาวะแทรกซ้อนจากตับแข็งและมะเร็งตับ ซึ่งจะทำให้ผู้ป่วยเสียชีวิตก่อนวัยอันควร

ไวรัสตับอักเสบเรื้อรัง เป็นสาเหตุที่สำคัญที่สุดของการเกิดมะเร็งตับ ซึ่งจัดเป็นมะเร็งที่พบบ่อยมากในประเทศไทย ในขณะนี้ มีผู้ติดเชื้อไวรัสตับอักเสบบี ประมาณร้อยละ 5 ของประชากร หรือประมาณ 3 ล้านคน และผู้ติดเชื้อไวรัสตับอักเสบบี ประมาณร้อยละ 1-2 ของประชากร หรือประมาณ 1 ล้านคน นั่นคือมีคนไทยราว 4 ล้านคน ที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดมะเร็งตับและตับแข็ง

หลายคนอาจไม่รู้ว่า ตับ มีประโยชน์อย่างไร กล่าวอย่างง่าย ๆ คือ ตับมีหน้าที่สร้างโปรตีนต่างๆ ที่จำเป็นต่อร่างกาย สร้างน้ำดีและเกลือน้ำดีช่วยย่อยสลายไขมัน เก็บสำรองอาหารผลิตเป็นพลังงานแก่ร่างกาย สะสมและสร้างวิตามิน กำจัดยาและสารพิษ และยังทำหน้าที่ภูมิคุ้มกันให้ร่างกายด้วย เมื่อทราบดังนี้แล้ว เราควรจะดูแลตับของเราให้ดี

คุณหมอทวีศักดิ์แนะนำการป้องกันการติดเชื้อไวรัสตับอักเสบบีและซีดังนี้

หลีกเลี่ยงการมีพฤติกรรมเสี่ยง จากการเจาะ สักผิวหนัง ฉีดยาเสพติด หรือเชื้อเข้าทางบาดแผล การมีคู่นอนหลายคน โดยไม่ใช้ถุงยางอนามัยป้องกัน รวมถึงบุคลากรทางการแพทย์ควรสวมถุงมือ แวนตา หรือชุดคลุม เมื่อต้องสัมผัสกับเลือดหรือสารคัดหลั่งของผู้ป่วยทุกครั้ง

อย่างไรก็ตาม **ไวรัสตับอักเสบบีทั้ง 2 ชนิด ไม่ติดต่อหลักทางน้ำลายหรือการสัมผัสภายนอก** ดังนั้นการกินอาหารร่วมกัน หรือดื่มน้ำแก้วเดียวกัน เข้าห้องน้ำห้องเดียวกัน จึงไม่ใช่ทางติดต่อ

ในหญิงตั้งครรภ์ที่ติดเชื้อไวรัสตับอักเสบบี ควรแจ้งแพทย์ขณะฝากครรภ์เพื่อป้องกันการติดต่อไปสู่ทารกขณะคลอด โดยการฉีดวัคซีนร่วมกับให้ภูมิโกลบูลิน (Hepatitis B immunoglobulin, HBIG) เพื่อป้องกันการติดเชื้อไวรัสตับอักเสบบีตั้งแต่แรกคลอดและประเมินความจำเป็นที่ต้องกินยาต้านไวรัสตับอักเสบบี เพื่อลดโอกาสการติดเชื้อจากแม่สู่ลูก

สำหรับคนทั่วไป การฉีดวัคซีนเพียง 3 เข็ม สามารถป้องกันการติดเชื้อไวรัสตับอักเสบบี ช่วยสร้างภูมิคุ้มกันป้องกันการติดเชื้อได้ตลอดชีวิต ส่วนวัคซีนป้องกันไวรัสตับอักเสบบีในปัจจุบันยังอยู่ระหว่างการศึกษาวិจัย

สำหรับบุคลากรทางการแพทย์ที่โดนเข็มเจาะเลือดของผู้ป่วยที่มีเชื้อไวรัสตับอักเสบบีต่ำ หากไม่มีภูมิต้านทานเลย ควรได้รับการฉีดวัคซีน 3 เข็ม ร่วมกับภูมิโกลอบบูลินเพื่อป้องกันการติดเชื้อ หากมีภูมิต้านทานแต่ระดับน้อยกว่า 10 ยูนิต ควรได้รับการฉีดภูมิโกลอบบูลินร่วมกับวัคซีน 1 เข็ม เพื่อกระตุ้นภูมิต้านทาน นอกจากนี้ผู้ที่โดนเข็มตำ ควรได้รับการตรวจเลือด เพื่อตรวจดูไวรัสตับอักเสบบีและเชื้อเอชไอวีร่วมด้วย